

A Magyar Agrártudományi Egyesület Talajtani Társaságának Vándorgyűlése

Kecskemét, 1971. június 10—11.

Az elmúlt években már hagyománnyá vált, hogy a Magyar Agrártudományi Egyesület Talajtani Társasága minden évben megrendezi Vándorgyűlését, egy adott probléma széleskörű megvitatásával. Jellemző ezekre a Vándorgyűlésekre, hogy megrendezésük mindig a témában legilletékesebb tájegyiség vezetőinek szoros együttműködésével történik.

1971-ben Kecskeméten „A homoktalajok hasznosításának korszerű módszerei” témakörben került megrendezésre a két-napos Vándorgyűlés, a Bács-Kiskun Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága, a megyei Állami Gazdaságok, a Duna-Tisza közti Talajjavító Vállalat és a Megyei Mezőgazdasági Szövetkezetek Területi Szövetségei közreműködésével.

A tanácskozáson 650 hazai és számos neves külföldi szakember vett részt.

A Vándorgyűlés szokásos programjához híven az első napon az előadásokat tartották meg, majd másnap három szakmai bemutatóra került sor.

1. Szántóföldi homoki vetésforgó kísérletek bemutatása (Borbáspuszta)

2. Korszerű homoki szőlő és gyümölcs-termesztési bemutató (Miklóstelep, Szarkás)

3. Cellulóz nyár és homoki fenyvesek telepítési és ápolási bemutatója. (Nyárjas).

A Társaság Elnökének megnyitója után ROMÁNY PÁL az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a Megyei Pártbizottság első titkára tartott bevezetőt. Bevezetőjében utalt arra, hogy az ország homokterületének legnagyobb része Bács-Kiskun megye területén helyezkedik el. Hangsúlyozta, hogy ezért is öröndetes az, hogy a Talajtani Társaság Kecskeméten tartja ezévi Vándorgyűlését. A megye vezetősége eddig is nagymértékben szorgalmazta és elősegítette a homokterületek hasznosítását szolgáló megoldások kutatását. A feladatok teljes megoldása csak a technika és a tudomány vívmányainak, eredményeinek gyorsabb átvételével és felhasználásával lehetséges.

A szakmai előadások, részletesen foglalkoztak a homoktalajok megjavításának és intenzívebb hasznosításának kérdéseivel.

EGERSZEGI SÁNDOR a „Homoktalajok művelésének és termőképességük növelésének főbb szempontjai” című előadásában hangsúlyozta, hogy a termesztés eredményességét az alkalmazott helyes talajművelés, a megfelelő szintű tápanyagellátás, a gyomok, kórokozók és kártevők elleni helyes, szakszerű és eredményes védekezés sikere, a legmegfelelőbb fajta megválasztása, a hatékony homokvédelem, a vetésváltás, valamint a tenyészidő alatt szükséges vízmennyiség biztosítása csak együttesen biztosíthatja.

A talajművelés jelenlegi forradalma a műszaki-technikai fejlődés, valamint kémiai iparunk rohamos fejlődése eredményeként jött létre. A fejlődés ezen szakaszában a „kemotechnika” a kémiai ipar termékei (műtrágya, gyomirtó és fertőtlenítő szerek stb.) célszerű alkalmazásának és a műszaki-technikai haladás magasabb-szintű integrációjának eredménye. Lényegét a „minimum-tillage” művelés valósítja meg, ami a talajfelszín fölőlsleges bolygatásának elkerülését eredményezi, így a talajfedés, „mulch” nagymértékben elősegíti a szél- és vízerózió elleni védekezést, vagyis a „preventív” homokvédő gazdálkodást.

Részletezte a különböző homokterületeken beállított tápanyaghasznosulási és öntözési kísérletek jelentőségét. Elmondta, hogy a hosszú éveken át egyoldalúan alkalmazott műtrágyázás az elkövetkező években igen nagy gondot okozhat a növények tápanyagellátásában. Mind szélesebb körben kell alkalmazni a most épült új vegyi gyárak korszerű termékeit, melyek tömegesen fognak megjelenni a közeljövőben a kereskedelemben. Vagy komplex műtrágyákat, vagy pedig a meglévő, egy komponensű műtrágyákat kell megfelelő arányban használni.

LÁNG ISTVÁN a „Nitrogén és foszfor érvényesülése és kölcsönhatása műtrágyázási tartamkísérletben homoktalajon” című előadásában foglalkozott a tápanyagok

hasznosulásával. A lefolytatott kísérletek olyan következtetés levonására adnak lehetőséget, amely alátámasztja azt a megállapítást, hogy a műtrágyák intenzív felhasználási időszakába léptünk.

Ez homoktalajainkon néhány év eltelte után sajátos tápanyag felhasználódási dinamikát idéz elő a nitrogén és foszfor kölcsönhatásában. Az évek múlásával mindinkább előtérbe kerül a foszfor jelentősége a terméshozam növekedésében. Valószínűleg hosszabb idő eltelte után a káliummal kapcsolatban ugyanilyen következtetések levonására lesz lehetőségünk.

Hangsúlyozta előadásában, hogy az intenzív műtrágya felhasználásáról szóló egyes korábbi megállapításai későbbi módosításra szorulnak, mivel az egyes tényezők közötti kölcsönhatás nemcsak térben, hanem az idő függvényében is jelentkezik és ez sajátos új típusú összefüggéseket hoz létre.

Adatokkal támasztotta alá, hogy kísérleteiben elsősorban a nitrogén műtrágyának volt pozitív hatása. Ezzel bizonyítható az a korábban mások által már jól megfogalmazott állítás, hogy a homoktalajokon a terménynövelés elsődleges alapfeltétele a megfelelő nitrogéntáplálkozás biztosítása a növények számára.

FEKETE ZOLTÁN a „Homoki ültetvények talajvédelme” című előadásában kitért arra, hogy homokterületeink kialakulása és a futóhomok növényekkel való megkötése mind az éghajlati változásoktól, mind a művelési módoktól nagymértékben függött. A szántóföldek deflációja — mint a kísérletek bizonyították — sokban eltér és nagyban más jellegű mint az ültetvényeké. A defláció elleni védekezés közel két évszázados történetében a legkülönbözőbb védekezési eljárásokat dolgozták ki és alkalmazták hol sikeresen, hol félsikerrel. A legújabb eljárások között szerepel a homok felületének vegyszeres megkötése, valamint a talajfedést szolgáló zöldtömeg „Gramoxone”-val való elhalsztása, mivel így az ültetvények kilombosodásáig nem lép fel gyökérrkonkurrencia.

FEKETE ISTVÁN az „Öntözés homokon” című előadásában foglalkozott a homoktalajok termőképességét meghatározó fő tényezők kérdésével: a csapadék mennyiségével és eloszlásával. Nagy népgazdasági érdek fűződik az öntözés megvalósításához, hogy ezzel is kissé kiküszöbölhessük a homoktalajainkat különösen súlyosan érintő aszályokat.

Az öntözéses gazdálkodás megvalósításának alapfeltétele, hogy a kívánt helyen az öntözéshez szükséges vízmennyiség rendelkezésre álljon. Az előadó erre azt a megoldást ajánlotta, — mivel homokterületeink

fekvésükben magasan helyezkednek el, és a homok tulajdonságaiból adódóan nehéz megoldani a csatornarendszerről történő vízszolgáltatást — hogy a jól elkészített csökutas rendszerről végezzék az öntözést. Az öntözésnek ez a módja Olaszországban Franciaországban és Kaliforniában viszonylagosan kedvezőbb hidrogeológiai körülmények mellett jól bevált, azonban megfelelően adaptálva a hazai körülményekhez a Nyírségben és a Duna — Tisza köze homokterületein intenzívebbé lehetne tenni a homoki gazdálkodást.

ANTAL JÓZSEF a „Növénytermesztés karbonátos, gyengén humuszos homokon” című előadásában szólt arról, hogy a homokterületeken terméscsökkenő és terméscsökkenést kizáró tényezők közül a legfontosabbak: a homok mozgása és az így bekövetkező homokverés, amely a növények további funkcióját és a terméshozamot nagymértékben csökkenti, a szélsőséges hőgazdálkodás, mivel néhol a nyári időszakban 70 °C fölé is melegszik a talajfelszín.

A tápanyagok helyes arányának kialakításával a gyengén humuszos homokon is van lehetőség néhány szántóföldi növény sikeresebb termesztésére.

LŐRINCZ JÓZSEF „A takarmányozás bővítésének lehetőségei a Duna — Tisza közötti homoktalajokon” című előadásában foglalkozott Bács-Kiskun megye állattenyésztésének helyzetével. Taglalta a takarmányozás okozta állatlétszámcsökkenés problémáit. Az előadó szólt arról, hogy a takarmánybázis fejlesztése az ismert okok miatt ma már csak korlátozottan valósítható meg a takarmánytermő területek bővítésével, helyette a terület-egységenként elért megtermelhető szárazanyag, elsősorban az emészthető fehérje mennyiségének növelésére kell törekedni. Ehhez pedig mindenekelőtt okszerű, intenzív termesztési eljárásokra és az ezekben rejlő lehetőségek kihasználására van szükség.

A területegységenkénti hozamok növelésének különösen nagy jelentősége van a tápanyag szegény homoktalajokon, ahol a múltban csaknem elképzelhetetlen volt az intenzív állattenyésztés, ezen belül a szarvasmarha tartás alapját képező, nagy tömeget biztosító szántóföldi zöldtakarmány termesztése. A továbbiakban elmondta, hogy a Duna — Tisza közti meszes homokon a jól megválasztott NPK műtrágya adagok mellett, jó öntözési feltételek biztosításával másodvetésben is lehet magas eredményeket elérni a zöldtakarmány hozam növelésében. Így elérhetővé válik az, hogy kedvezőtlen éghajlati és talajtulajdonságokkal rendelkező Duna —

Tisza közti Homokhátság megadott körzetében is intenzívebbé válják az állattenyésztés, ami a megye jobb hús- és tejellátásában is érezhető hatású.

GÁL JÁNOS „A mezővédő erdősávok jelentősége a homoktalajok védelmében” című előadásában elmondta, hogy a Duna–Tisza közti Homokhátság mezőgazdasági termelésének 200 éves történetében a haladó gondolkodású gazdák mindig szem előtt tartották a mezőgazdasági területek komplex védelmét. Ebben a védelemben nagy szerepet játszott és játszik ma is a helyesen telepített és jól megválasztott mezővédő erdősáv.

A nagyterjedésű homoktalajainkon a jól telepített erdősávoknak fontos szerepe van a szélerózió leküzdésében. Az előadásból világosan kitűnt, hogy az erdősávok nemcsak a szél sebességét csökkentik a védett területen, hanem nagymértékben hozzájárulnak a talaj fizikai, kémiai és biológiai tulajdonságainak megváltoztatásához, de egyidejűleg kedvezően befolyásolják a másik, széleróziót csökkentő tényező, a talajnedvesség megvédését is. Így a megvizsgált területen a különböző elrendezésű erdősávok hatásfokától, a termőhely termékenységétől és a vizsgált év időjárásától függően 5–24% között változott a terméseredmények növekedése.

MAÁR ANDRÁS „A homok komplex hasznosításának és korszerű ökonómiai értelmezése” című előadásában összefoglalta Bács-Kiskun megye különböző területein végrehajtott homokjavításokból származó terméstebbletek feldolgozására és hasznosítására fordítandó beruházások célszerű kihasználását. Fontosnak tartotta a szántóföldi növénytermesztés szerkezetének egyszerűsítését továbbá a korszerű legelő- és rétgazdálkodás kialakítását, valamint az évelő pillangósok telepítését a homoki állattartás fokozatosan intenzív fejlesztése érdekében. Végezetül a homoki kertészeti és szántóföldi termelés munkahatékonyságának és termelékenységének növelése érdekében a speciális homoki erő és munkagépek sorozatgyártásának biztosítását sürgette.

Az előadások elhangzása után a hozzászólások majd a vita következett, amelyben a hozzászólók alátámasztották az előadók által meghatározott további kutatási irányokat és kiegészítették az előadásokban elhangzottakat. Sok kérdésben újabb problémákat vetettek fel a homoktalajok célszerű és intenzív hasznosításával kapcsolatban.

A szakmai bemutatók előtt a Zöldségtermesztési Kutató Intézetben még 2 előadás hangzott el.

Ismertetésre került MÉSZÖLY GYULA a „Korai paradicsomtermesztés homoktalajon” című előadása, amely arról szólt, hogy a melegigényes zöldségfélék — így a paradicsom is — korábban érlelnek természetesen a homoktalajokon mint a kötöttebb talajokon, habár a termesztési technológia mindkét esetben azonos volt. Ezt már régebben is felismerték a zöldségtermesztő gazdák és nagyobb ráfordítási költséggel, mégis gazdaságosan, nagyobb mennyiségű primőr árut adtak a piacra. A homoki paradicsom termesztést kedvezőbbé teszi az a tény, hogy a lazább homoktalaj a felszín által elnyelt hőenergiát kevésbé adja tovább az alsóbb rétegeknek. Ezért igen nagy a hőmérsékleti különbség a talajfelszín és közvetlenül a felszín alatti rétegek között. Így már a koratavaszi hőmérséklet emelkedésével lehetővé válik a paradicsom növények kiültetése és az életfolyamatai így mindinkább felgyorsulnak a napi átlag hőmérséklet növekedésével. Fokozottabb lesz a gyökérképződés és a tápanyag felvétel. Így a fejlődésben elhagyják a kötöttebb talajon termesztetteket.

Az előadó elmondta, hogy mindezen ismeretek tudatában a homoktalajokon csak akkor válhat biztonságossá a korai paradicsom termesztése, ha biztosítjuk a nagyarányú műtrágya felhasználását, a műtrágyázás modern korszerű módszereinek bevezetését, valamint az öntöző bázis jobb kialakítását. Ez utóbbi nemcsak a nagyobb terméseredmény elérésének hanem a defláció elleni védelemnek is egyik eszközévé lehet. Aláhúzta, hogy a homoktalajainknak termesztésre gyakorolt kedvező tulajdonságait kihasználva a talajokon több korai melegigényes zöldségfélék termesztethetnek ha a kedvezőtlen talaj-tulajdonságok ellen tervszerűbben védekezünk szakszerűbben műtrágyázzunk, öntözzünk és a talajvédelemmel is többet törődünk.

BAUER FERENC a „Vetésforgórendszerű talajergazdálkodási kísérletek eredményei a Duna–Tisza közti lepelhomok talajon” c. előadásában szólt arról, hogy a vetésforgó rendszerű tartamkísérletek eredményei talajvizsgálati adatokkal kiegészítve segítséget adnak annak megítélésében, hogy milyen talajminőségig érdemes szántóföldi művelést folytatni a lepelhomok területeken. Tartam kísérleteiben választ keresett a különböző műtrágyaadagok és különbözőképpen elhelyezett istállótrágya valamint a műtrágyával kombinált különféle zöldtrágya növények hatásának, hatáshalmozódásának valamint a trágyázás növény és talaj kölcsönhatásának alakulására, különböző vetésforgókban és különböző

minőségű Duna—Tisza közti homoktalajokon.

Az előadássorozat befejezése után elfogadták a Vándorgyűlés határozati javaslatát, amely számos megállapítást és javaslatot tartalmaz a homoktalajok termékeny-

ségének növelésére szolgáló tudományos és termesztési tennivalókról.

SZEMES IMRE

Érkezett: 1971. december 1.